



PROGRAM
REGIONALNY
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



DOLNY
ŚLĄSK

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO



Kompensacje przyrodnicze, środki minimalizujące

– dobre i złe przykłady



Kompensacja przyrodnicza

- Kompensacja przyrodnicza jest to „zespół działań obejmujących w szczególności roboty budowlane, roboty ziemne, rekultywację gleby, zalesianie, zadrzewianie lub tworzenie skupień roślinności, prowadzących do przywrócenia równowagi przyrodniczej na danym terenie, wyrównania szkód dokonanych w środowisku przez realizację przedsięwzięcia i zachowanie walorów krajobrazowych” (art. 3. pkt 8 z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska - Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 ze zm. - zw. POŚ).
- Ma ona na celu zrównoważenie negatywnych skutków realizacji i eksploatacji przedsięwzięcia



PROGRAM
REGIONALNY
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



DOLNY
ŚLĄSK

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO



- Kompensacja przyrodnicza jest szczególnie wskazana jako działanie mające na celu naprawienie wyrządzonych szkód w przypadku, gdy w związku z realizacją konkretnej inwestycji ochrona elementów przyrodniczych nie jest możliwa. Wymagany zakres kompensacji przyrodniczej w przypadku przedsięwzięć, dla których przeprowadzone było postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko określany jest decyzją o środowiskowych uwarunkowaniach (art. 75 ustawy POŚ).

Przykłady:

- rekultywacja gleby, zalesiania, zadrzewiania lub tworzenie skupień roślinności



PROGRAM
REGIONALNY
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



DOLNY
ŚLĄSK

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO



- Kompensacja mylona jest bardzo często ze środkami minimalizującymi. Brak jest wyraźnego rozróżniania między kompensacją naturową (art. 34 *ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody*) (Dz. U. z 2013 r., poz. 627 t.j.), a kompensacją wynikającą z innych przepisów (art. 75.3 *ustawy POŚ*).
- Zaplanowanie i wykonanie kompensacji przyrodniczej jest trudne i wymaga głębokiej wiedzy ekologicznej, niewłaściwie zaplanowana kompensacja może stanowić pułapkę ekologiczną i przynieść odwrotny skutek od zaplanowanego.
- Każdy przypadek kompensacji musi być indywidualnie projektowany.
- Kompensacja musi być możliwa do wykonania (pod względem technicznym i lokalizacyjnym)



Kompensacja „naturowa”

Kompensacja jest warunkiem realizacji przedsięwzięcia wpływającego znacząco negatywnie na cele ochrony obszaru Natura 2000 – w myśl art. 34 ustawy o ochronie przyrody, jeśli:

- środki minimalizujące są niewystarczające (wystąpiło znacząco negatywne oddziaływanie na cele ochrony obszarów Natura 2000)
- brak rozwiązań alternatywnych
- wystąpił nadrzędny interes publiczny, w tym wymogi o charakterze społecznym lub gospodarczym
- uzyskano zezwolenie RDOŚ lub/i opinię KE (gatunki/siedliska priorytetowe).

Brak możliwości zapewnienia odpowiedniej kompensacji przyrodniczej skutkuje brakiem możliwości zezwolenia na realizację przedsięwzięcia w trybie art. 6 (4) Dyrektywy Siedliskowej.

Kompensacja jest środkiem nadzwyczajnym, wykracza poza normalną praktykę, nie może być przesłanką wyboru wariantu mniej korzystnego dla środowiska.



PROGRAM
REGIONALNY
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



DOLNY
ŚLĄSK

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO



Przykłady działań kompensujących

- odtwarzanie siedliska przyrodniczego / siedliska gatunku w innym miejscu obszaru Natura 2000,
- odtwarzanie stanu populacji gatunków zniszczonych wskutek oddziaływania planu lub przedsięwzięcia,
- przenoszenie płazów z zagrożonych zniszczeniem zbiorników wodnych do specjalnie wykonanych zbiorników wodnych,
- tworzenie nowych miejsc rozrodu (np. budki dla ptaków lub nietoperzy, platformy gniazdowe dla drapieżnych etc.) w zamian za wycinkę lasów będących ich siedliskiem,
- tworzenie zastępczych miejsc bytowania dla jelonka rogacza, przenoszenie drzew z pachnicą dębową, koziorogiem dęboszem.



Kompensacja przyrodnicza (art. 75 POŚ)

1. W trakcie prac budowlanych inwestor realizujący przedsięwzięcie jest obowiązany uwzględnić ochronę środowiska na obszarze prowadzenia prac, a w szczególności ochronę gleby, zieleni, naturalnego ukształtowania terenu i stosunków wodnych.
2. Przy prowadzeniu prac budowlanych dopuszcza się wykorzystywanie i przekształcanie elementów przyrodniczych wyłącznie w takim zakresie, w jakim jest to konieczne w związku z realizacją konkretnej inwestycji.
3. **Jeżeli ochrona elementów przyrodniczych nie jest możliwa, należy podejmować działania mające na celu naprawienie wyrządzonych szkód, w szczególności przez kompensację przyrodniczą.**
4. Właściwy organ administracji w pozwoleniu na budowę szczegółowo określa zakres obowiązków, o których mowa w ust. 1 i 3.



Różnica między kompensacją a minimalizacją

Środki minimalizujące

- zależne od oddziaływań z projektu
- stanowią integralną część projektu
- wpływają na część projektu
- różnorodne działania zmniejszające oddziaływania inwestycji na środowisko

Kompensacja przyrodnicza

- niezależna od projektu (celu inwestycji)
- ma swój sens nawet gdyby dany projekt nie zostałby zrealizowany
- określana na etapie udzielania zezwolenia (decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach) na realizację projektu
- często wykonana przed terminem realizacji działań negatywnych dopuszczonych w projekcie



Kopalnie - przykładowe działania minimalizujące

- 1. Środki mające na celu zachowanie lub zabezpieczenie przed zniszczeniem siedlisk przyrodniczych:**
 - ograniczenie powierzchni wydobywania kopaliny w celu zachowania siedlisk,
 - przesadzenie roślin chronionych w miejscach o takich samych lub zbliżonych warunkach siedliskowych,
 - stosowanie pasa buforowego pomiędzy wyrobiskiem a otaczającymi go siedliskami,
 - ograniczenie zapylenia poprzez zraszanie w okresach suszy dróg technologicznych, placów manewrowych oraz powierzchni terenu zakładów przerobczych,
 - minimalizowanie powierzchni otwartego lustra wody w celu ograniczenia leja depresyjnego



PROGRAM
REGIONALNY
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



DOLNY
ŚLĄSK

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO



Kopalnie - przykładowe działania minimalizujące

2. Środki mające na celu zachowanie siedlisk zwierząt lub ograniczenia wpływu na zwierzęta:

- przeniesienie zwierząt np. bezkręgowców, płazów i gadów w miejsca o takich samych lub zbliżonych warunkach siedliskowych,
- wykonywanie prac przygotowawczych do eksploatacji w odpowiednim terminie, np. poza okresem lęgowym ptaków, rozrodczym ssaków (wycinka drzew i krzewów, zdjęcie warstwy gleby),
- okresowe prowadzenie monitorowania lub nadzoru przyrodniczego i podejmowanie działań ochronnych właściwych dla konkretnych gatunków,
- dostosowanie kierunku rekultywacji do stanu otaczającej przyrody



Kopalnie - przykładowe działania minimalizujące

3. Środki mające na celu minimalizację negatywnych oddziaływań związanych ze zmianą stosunków wodnych w bezpośrednim sąsiedztwie wyrobiska:

- nie odnawianie wyrobisk,
- zachowanie min. 50 metrowej odległości od cieków wodnych,
- wytyczanie pasów ochronnych wyrobisk odkrywkowych o szerokości większej niż zakładany (wyliczony) zasięg leja depresji, szczególnie w przypadku gdy do terenu górniczego przylegają siedliska przyrodnicze lub siedliska chronionych gatunków grzybów, roślin lub zwierząt



Kopalnie odkrywkowe węgla brunatnego – Saksonia (Niemcy)





Kamieniołom bazaltu Wilcza Góra





Elektrownie wodne

- budowa elektrowni zmienia ekosystem i krajobraz otoczenia. Podczas podniesienia poziomu wody może wystąpić erozja brzegów, a także zatapianie nadbrzeżnych siedlisk lęgowych ptaków. Gromadzenie się osadów dennych i glonów, przyczynia się do niedotlenienia zbiornika, przez co dochodzi do masowego śnięcia ryb. Ponadto elektrownie mogą oddziaływać na środowisko przyrodnicze poprzez przyczynianie się do śmierci lub uszkodzeń ryb po przejściu przez turbiny elektrowni, zmianę warunków siedliskowych w zasięgu tzw. cofki, zmianę stosunków wodnych w sąsiedztwie elektrowni poprzez zmianę wartości przepływu.



UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO





PROGRAM
REGIONALNY
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



DOLNY
ŚLĄSK

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO



Elektrownie wodne – przykłady działań minimalizujących

- budowa elektrowni w obrębie istniejących budowli piętrzących, bez konieczności budowy nowych progów piętrzących
- zastosowanie zabezpieczeń, które uniemożliwią przedostawanie się ryb do kanału doprowadzającego wodę do turbin np. bariera elektryczna, kraty o małej średnicy oczek





PROGRAM
REGIONALNY
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



DOLNY
ŚLĄSK

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO



Elektrownie wodne

– przykłady działań minimalizujących

- wyznaczenie przepływu nienaruszalnego i dostosowanie harmonogramu piętrzenia do potrzeb ekologicznych cieku;
- odbudowa pasów brzegowych wzdłuż koryta rzecznego w rejonie przeszkody;
- zróżnicowanie struktury rzecznej (zatoki i zwężenia koryta, miejsca zastoiskowe, wyspy, odsypiska, zmienne nachylenie skarp)



Na etapie eksploatacji inwestycji, we współpracy z ichtiologiem, zaleca się badać funkcjonalność przepławki.

Wyniki monitoringu winny przede wszystkim wskazywać ilość organizmów danego gatunku pokonujących przeszkodę w stosunku do ilości organizmów danego gatunku próbujących ją pokonać.

Na podstawie wyników uzyskanych w trakcie monitoringu wykonuje się analizę w zakresie efektywności zastosowanych rozwiązań minimalizujących efekt bariery ekologicznej tworzonej przez inwestycję.



Infrastruktura drogowa i kolejowa – przykłady działań minimalizujących

1. Przejścia dla zwierząt, w postaci:
 - przejść dolnych pod mostami i estakady,
 - przejść górnych lub tzw. zielone mostów dla dużych i średnich ssaków,
 - przepustów dla drobnych ssaków, tuneli dla płazów i gadów.
2. Osłony antyolśnieniowe i ekrany akustyczne dla zwierząt.
3. Urządzenia do płoszenia zwierząt – odtwarzanie odgłosów zwierząt



Most krajobrazowy



Zielony most



Przejście dolne



Przepust ekologiczny



Przejście górne w ciągu drogi S-8
Wrocław-Syców (fot. GDDKiA)



Urządzenie do odstraszenia zwierząt (UOZ)



Przejście górne nad linią kolejową (Poznań-Berlin)



Przejście dolne pod drogą



PROGRAM
REGIONALNY
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



DOLNY
ŚLĄSK

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO



Dziękuję za uwagę

Prezentację przygotowali pracownicy

Wydziału Ochrony Przyrody i Obszarów Natura 2000

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska Wrocław

-Agnieszka Kornecka

-Marta Łysiak

-Rafał Klodek

tel. 71 34068 23

e-mail: rklodek@rdos.wroclaw.pl